

Çalışma Bakanlığı Bütçesi Bu Yıl da Tatmin Edici İşler Yapılmasına Meydan Bırakmıyor

İşçilerin hallini istediği esas dâvalar

Mütehassıslar heyeti, bu şekildeki Bakanlık için "Fakir akraba," diyor

Çalışma Bakanlığı Bütçesi

Kemal SÜLKER

Çalışma Bakanlığı bütçesi bütün işçileri, bütün iş sendikalarını birinci derecede ilgilendiren bir mevzudur. Çünkü her işin paraya bağlı olduğunu bilen işçilerimiz çeşitli ihtiyaçlarının giderilmesi için Bölge Çalışma Müdürlüklerinin ve Çalışma Bakanlığının iyi işler birer devlet müessesesi haline gelmesini candan temenni ederler.

Görülen şudur ki; Çalışma Bakanlığının yeni yıl bütçesi bu yıl da bir çok işçi isteklerinin tahakkuk etmesini imkânsızlaştıracak bir seviyededir.

Bir kaç yıldanberi «Çalışma Meclisi» nin toplanamaması sebebinin «Bütçe imkânsızlığı» olduğunu bildikten sonra bütçe ile işçi menfaatleri arasında ciddi bir bağ olduğunu söylememekte hiç bir sebep yoktur. İş müfettişlerinin çoğunun bu Bakanlıktan ayrılmış veya ayrılmak için yeni bir iş aramakta olmaları gerçekten ağır mes'uliyet taşıyan bu memurların terfi edilmediğini belirtir. Bunun yüksek kademelerde de böyle olduğunu müşahade etmekteyiz. Bu halin işçiler aleyhine olduğu şüphesizdir. Nitekim «Milletlerarası Çalışma bürosu misyonu» tarafından verilen raporda:

«Bakanlık içindeki memur değişikliği esef edilecek derecede fazladır. Bu derece önemi ve bu derece teknik giriftliği haiz olan meselelerle uğraşması kendilerinden talep olunan bir kadronun mümkün olduğu kadar istikrarlı olması lâzımdır.»

Denilmekte ve şu mühim nokta belirtilmektedir:

«Devlet ödenekleri tesbit olunurken gerek Çalışma Bakanlığına, gerek onun mahalli servislerine yüksek bir tekaddüm ve rüchan hakkı tanınmasının bilhassa memleketin ekonomik faaliyetlerinde devletin oynadığı rolün önemi dolayısıyla, memleketin bu ileri maddi menfaatlerine en uygun bir hareket olacağına işaret etmek hususunda heyet kendini haklı hissetmektedir. Diğer Bakanlıklar tarafından bir nevi fakir akraba muamelesine tâbi tutulan bir Çalışma Bakanlığı kuvvetli ve müsmir olmağı hiç bir zaman akıldan geçiremez ve Çalışma Bakanlığı kuvvetli ve müsmir olmayınca da bütün diğer hükümet dairelerinin gayretleri sektedar olur.»

Biz bu görüşe tamamen iştirak etmekteyiz. Bu bakımdan da işçi meselelerini ve köylü dâvalarını ön plânda tuttuğunu bildiren bir hükümetin bu görüşe uymasını istemek

Yeni yıl bütçesinde Çalışma Bakanlığına ayrılan masraf 1 milyon 649 bin 970 liradır. Halbuki geçen yıl bu miktar 1 milyon 709 bin 449 lira idi. Bu hale göre bu yıl, Çalışma Bakanlığı bütçesi geçen bütçe yılındaki tahsisattan 59 bin 479 lira eksiktir. 29 devlet dairesine göre Cumhurbaşkanlığı, M. İktisadi İşbirliği Teşkilâtı ve Danıştay Başkanlığı hariç tutulacak olursa (Devamı 3 üncü sayfada)

İş Müfettişlerinin Hatalı Teftişleri Devam Ediyor

Basın Teknisyenleri Sendikası Bölge Çalışma Müdürlüğüne şayanı dikkat bir yazı gönderdi

İş müfettişlerinin iş yerlerinde teftiş yaparken yalnız iş vereni dinledikleri yolundaki şikâyetler arız devam etmektedir. Bu hal birçok sendikaların haklı şikâyetlerine sebep olmaktadır. Ezcümle İstanbul

Fırıncılar her ay işçilerin 180 bin lirasını ödemiyorlar

Unlu Mamulât İşçileri Derneği Başkanının şayanı dikkat izahatı ve verdiği rakamlar

İstanbul un ve unlu mamulât işçileri derneğinin ekme, simit, un ve unlu mamulât işçileri sendikasının aleyhine çalıştığı ve bu sendikanın

çok müşkül duruma düşürüldüğü sendika üyelerinden ikisi tarafından sendikalar birliğinde ileri sürülmüştür.

Dernek başkanı Abdullah Özyayın bu iddiayı reddetmiş ve dernek olarak (Devamı 3 üncü sayfada)

Debağ İşçileri Sendikasının başarısı

Debağ ve Deri İşçileri Sendikası ile Kazlıçeşmedeki Yani Triyandafilis Kösele Fabrikası arasındaki toplulukla iş ihtilâfı dün neticelenmiştir. Sendika 2,5 lira yevmiye alanların ücretlerini 4 liraya, 3 lira alanların yevmiyelerini 4,5 liraya çıkarmıştır. Ayrıca, haftalık alanlara da hftada 10 lira zam verilmesini sağlamıştır. İşçiler bu zamdan memnun olmuşlardır.

İşçi Federasyonları kurulurken Sendikalar Birliklerinin durumu

Muhtelif fikirler ileri sürülüyor ve Konfederasyon kurulacağı anlaşılıyor...

İki mühim sendikaların teşebbüsü ile iki işçi federasyonu kurulmuştur. Bu federasyonlar şunlardır: 1 — Taşıt işçileri federasyonu, 2 — Tekstil işçileri federasyonu.

Taşıt işçileri federasyonunun başkanlığına şehrimiz elektrik ve motörlü taşıt işçileri sendikası başkanı ve işçi sendikaları birliği başkanı vekili Mehmet İnhanlı seçilmiştir. Federasyonun merkezi Ankara-

hakkımızdır sanıyoruz.

Fakat ne yazık ki görülen manzara işçi hakları bakımından ümit verici ve memnuluk uyandırıcı değildir. İşçi milletvekillerinin ve sosyal kalkınmamız zaruretinin inanan diğer milletvekillerinin bütçe müzakereleri sırasında Çalışma Bakanlığı bütçesinin en az on milyon liraya çıkarılması sebeplerini ve bunu sağlamak çarelerini Meclis kürsüsünde belirtirler ve işçiler lehine olacak yeni ödenekler sağlarsa bundan sevinç duyarız.

Basın Teknisyenleri Sendikası 27 kasımında Bölge Çalışma Müdürlüğüne şayanı dikkat bir şikâyet yazısı göndermiştir. Bu yazıda şöyle denilmektedir:

(Devamı 3 üncü sayfada)

Tekstil işçileri federasyonunun muvakkat icra heyeti başkanı da şehrimiz Tekstil ve örme sanayii iş-

çileri sendikası başkanı Bahir Ersoydur.

Tekstil federasyonu genel sekreteri (Devamı 3 üncü sayfada)

Ayvansaray Un Fabrikası İşçilerinin hastalık yevmiyesi işverence ödenmelidir!

Bakanlık, Bölge Md. ne emir verdi

Ayvansaray Un fabrikası işçilerinin hasta yevmiyeleri umumî hastalık sigortası kanunu çıktıktan sonra ödenmeye başlanmıştır. İşçilerin haklarını müdafaa eden işçi temsilcilerinden Zühtü Tetey durumu Çalışma Bakanlığına bildirmiştir.

Bunun üzerine Bakanlık, Bölge Çalışma Müdürlüğüne şu yazıyı

göndermiştir: «İşçilerin hastalıkları halinde işveren tarafından işçiler lehine tahhüt edilip iş yeri iç yönetmeliğindeki kayıtlı menfaatlerin umumî hastalık sigortası kanunu yürürlüğe girildikten sonra kaldırılacağına dair 5502 sayılı hastalık ve analık sigortası kanununda bir hüküm mevcut (Devamı 3 üncü sayfada)

Tunçbilek Sendikasının Başarısı

Umumî hastalık sigortası Kütahyada tatbik edilecek

Tavşanlı (Özel) — Tunçbilek ve Değirmisaz işçileri sendikası müstereken Ankara'ya bir heyet göndermiş ve işçiler lehine bazı kararların alınmasını sağlamıştır. Bu kararlara göre; umumî hastalık sigortası yılbaşından itibaren Kütahya bölgesinde de tatbik edilecektir. Tunçbilekte kira ile hususî eşhase ait evlerde oturan işçilerin su ve elektrik ten istifadesi temin olunacaktır. İşçilerin almakta olduğu 6 liralık çocuk pirimi 8 liraya çıkarılmıştır.

Sendikanın bu muvaffakiyeti memnunluk uyandırmıştır. Ankara'ya giden heyet şöyle teşekkür etmiştir: Değirmisazdan Ramazan Karameşe, Kemal Koçak, Tunçbilekten Keşat Özer, Mehmet Arıca ve Necati Özyayman. (M. Y. - Y. Ç.)

DARILMAĞA YOK

Olaylar ve Sosyal Adalet

Tekel maddelerine zam yapıldı. Haklıdır. Bir defa fiatlar 943 rayicine göreymi. Zaman ilerlediğine göre fiatlar da ilerlemeli. Zaman sana değil, sen zamana uy.

İkinci sebep, istihlak yüzde üç yüz artmış. Yani bir için üç iğmiş, yahut birin yanına iki daha katılmış. O da doğru arz ve talep. Talep artarsa arz da artacak; arz artamadığına göre fiatlar artacak.

Üçüncü sebep, sosyal adalet değişmiş ücretli hafta tatili, sigortalar su ve bu dolayısıyla maliyetin yükselmiş bulunması.

Gelelim bize; ücretler 943 değil 933 rayicinde funda demir, zamanla fiatlar beraber ilerliyor da, ücretlerin dibi neden midye bağlamış. (Devamı 3 üncü sayfada)

ŞİMŞEK

Bize Göre:**Şehir Meclisinde üyemiz bulunmalı**

Yazan: Münip Koçoğlu

Sokağa elektrik, kaldırıma zift, lâğımlara boru, çeşmelere su, gıda maddelerine kontrol, evlere şenlik, hastalara yatak, ekmeğe ucuzluk, süte temizlik, Kazlıya tiyatro, Ayvan saraya konser geldi mi? Belediyeye de demokrasi gelmiş demektir.

Belediyeler âmme müesseseleridir. Gayesi, «kâr» değil «âr» dir. Vazifesi antipolitik ve sosyo ekonomiktir. Vatandaştan ziyade hemşehridir. Kadro olduğu kadar idrâktir. Tahsisten evvel tesistir. Faydacıdır. Halk çıdır. Asfalttan evvel kaldırımcıdır. Talimhaneden evvel Aksaray, Kasım paşadan sonra Taksimcidir. Ya ne değildir? Yukarıdakilerin tersi.

Taşrada kazanıp İstanbulda yiyen «Hacığa» oluyor da, İstanbulda, top layıp Beyoğlunda harcıyanın adı neden «Belediye» oluyor hiç düşündünüz mü? Üsküdüra asma köprü, Kuruçesme hilton, Taksime metro, ana caddeler tıklım tıklım oto, yan şo kaklar oto ahır. Peki biz ne olacağız?.. İki yüz otobüs, iki bin taksi, üç misli dolmuş bir o kadar hususî «daimî sefer» halinde. Biz iki yüz bin işçi, bir o kadar müstahdem ve halk, on bin de küçük memur «daimî seyr» halindedir. Ya Belediye sevirici midir, seferci mi?

Kırk beş sendika, çoğu çocuğiy-le üç yüz bin eder mi? Eder. Neden Belediye meclisinde tek temsilci yoktur. Anladınız mı Edirnekapiya helikopter işlememesinin sebebinin!

Belediye meclisi burnundan kıl alırmaz. Belediye reisi alırmaz. Bir yılın hiyrlı ve hayırsız cemiyetlerin Belediyede tahsisatı vardır da, sendika heyetleri bir randevu alabilmenin peşindedir, arkasından vaat ve daha kızılırsa nasihat ve tehdit.

Sendikalar belediye seçimlerine sendika olarak katılmadılar. Şehrin idaresi şehirlilere; ne dağdan gele, ne kırdan ve ne de:

Evvel veli idi Bakırköyde, oldu vali Vaveyletilvilâyeye vaveyletil ahali

İşçi güzıyla :**Sigortalar ve faydaları**

İhtiyarlık sigortalarını hazırlayanlar şimdi vicdan azabı çekmiyorlar mı?

Binlerce işçi bir günde çalışsa dahi sigorta primleri derhal kesilirken, geçici maddede ise 945 ile 950 arası gereğince bin yevmiye yapıp 999 yevmiye yapmış olsa senelece çalıştığı gün sayılmayıp yüzlerce ihtiyar işçi vatandaş ölünceye kadar sızlanıp duracaklardır.

Bin kişi çalışan bir işyerinde bir ayda (8000) lira kadar sigorta primleri ödenirken bu kadar işçi sayısı olan iş yerine sigortalardan senede sekiz bin lira değil zaman olur ki (800) lira bile menfaat görülemez.

Halbu ise işçiler senelece hafta tatilleri diye geçim zorlukları karşısında sızlanıp dururlarken bu kadar fazla miktarda işçilerin elinden çıkan paranın acaba ileride %5 kişi faydasını görebileceklerini tahmin eden işçi var mıdır?

Şimdiki 60 ve 70 lik ihtiyar işçiler geçici maddeden faydalanmışlar ise de senede 400 lira ile nasıl geçineceğiz diye sızlanıp dururlar ve tekaütlüğe ayrılmak için müracaat etmektен çekinmektedirler.

35 yaşından yukarı olan işçilerin bir kısmı geçici madde arasında bin yevmiye yapmamış ise ihtiyarlık hakkını kazanmamış olduklarına göre bunların halî ne olur ve kesilen paraları haksız yere kesilmiş olmaz (Devamı 3 üncü sayfada)

İşçilerin sınıf olarak teşkilâtlandırılmaları

YAZAN

AVUKAT

Kemal KARPAT

Endüstri doğumu maddî bir vak'a olarak kalmadı ve neticede yeni nizamın icabı olarak içtimai, hukukî ve siyasî cephele-ri bulunan bir çok teşekküllerde ortaya çıktı. Endüstri, sermaye ve çalışmanın ayrı ellerde toplanmasını da zarurî kıldı. Bunun neticesinde sermayeyi ellerinde bulunduran guruplar ve çalışma kabiliyetine malik olan diğer bir gurup, yani işçiler gurubu meydana geldi. İşte daha bideyette sermayenin aşırı istismarına karşı koymak ve kendi menfaatlerini korumak için İngiltere, Fransa, Almanya gibi memleketlerde işçiler sendika halinde birleşmeye ve o şekilde menfaatlerini korumağa başladılar. Sendikaların şekilleri, işleyişleri ve gayeleri memleketten memleketle değişebilir, fakat ana karakteri olan sermayeye karşı işçiyi korumak gayesi hususî sermayenin bulunduğu her yerde aynıdır.

Sendika son asırların en mühim sosyal teşekkülüdür ve bugün endüstrisi inkişaf etmiş memleketlerde sendika halinde teşkilâtlanmış işçiler her hususta fikir beyan eder ve bu fikirler de alınan kararlar üzerinde müessir olur. Amerika, İngiltere, Fransa v.s. gibi yerlerde görünen bu durum hükümet lütfu ile meydana gelmemiş ve ancak şuurlu, teşkilâtlı bir mücadele ile yaratılmıştır.

Sendika tarihi eşine rastlanmayan fedakârlıklar ve ızdıraplarla doludur. Bir müddet cemiyetin fakir ve bilgisiz, hattâ insan nazarile bakılmayan tabakasını teşkil eden işçilerin bu kadar yükselebilmeleri ve kendilerini her sahada kabul ettirerek hürmet kazanmaları ancak ve ancak kendi çalışmalarile mümkün olmuştur.

Avrupa ve Amerika sendikalarının bu durumu yalnız garba has bir keyfiyet değildir. Endüstrinin bulunduğu her yerde bir işçi sınıfı mevcuttur ve böylece teşkilâtlanıp cemiyetin kuvvetli bir unsuru haline girmek her yerde mümkündür. Bunun için basit olduğu kadar hayafî olan bir iki meselenin ilk önce açık ve katî olarak anlaşılması zarurîdir.

Sendikanın işçiyi, işçinin sendikaya karşı olan mevki ve vazifelerini ve her ikisinin cemiyet dahilinde bulunan diğer müesseselere, sınıflara ve siyasî partilere karşı olan vaziyetini tayin başta gelen meselelerdir ki, bunlar tam anlaşılmadan ve üzerinde ittifak edilmeden işçiler için ilerleme çok güçtür.

Garp sendikalarının müessir olabilmeleri yukardaki meseleler üzerinde ittifak edildikten sonra mümkün olabilmektedir. Gerçi bir memleket içindeki kanunların hürriyet telâkkilerinin, insan hakkındaki görüşlerinde mühim yeri vardır, fakat bütün bu telâkkiler cemiyetle beraber doğmadığından yeniden yaratılabilir veya değiştirilebilir.

Memleketimizdeki işçi durumu bugün her zamankinden daha fazla mühim bir safhaya girmiş bulunmaktadır. Siyasî partiler ve kavgalar karşısında nasıl bir yol takip edileceğini tayin ve ona göre hareket icap etmektedir. Halbuki bizde durum bu kadar ilerisini düşünene kadar inkişaf etmemiştir.

Türk sendikaları ve umumiyetle Türk işçileri teşkilâtlanma gibi basit bir işi tam başaramadıklarını ve teşkilâtlanmanın

manâ ve şumulünü kavrayamadıklarını görmek esef verici bir haldir.

Mutat olan pof, poflamalar mevki için her şeyi feda etmeğe ve «evet» ten başka bir şey bilmeyen bazı menfaatperestler sendika hareketlerini bocalatıp duruyor veyahuttâ siyasî gayeleri peşinde işçileri kullanmaya yelteniyorlar.

İşçi ile yakından alakadar olan ve onun dertlerini kitap mevzu-u yapmak için değil hal edecek şekilde harekete muktedir kimselerin parmakla sayılacak kadar az olması sendikanın icap ettiği şekilde yerleşmesine bir sebeptir.

Kanunun sendika çalışmalarını bilgi ve tecrübesi az olan işçilere inhisar ettirerek diğer kimselerin yardımında bulunmasını önlemesi mantıksız olduğu kadar da yardımlaşma diyebileceğimiz ahlâkî prensibe de aykırıdır.

Bununla beraber durum gözüktüğü kadar kötü değildir. Sendikaların kurulmasının kanunen kabul edilmiş olması mühim bir adımdır. Hali hazırda yapılacak iş teşkilâtlanma işidir ki, zaten sendika da bir bakımdan teşkilâtlanma demektir. Mesele bu teşkilâtlanmanın nasıl ve hangi fikirle yapılacağıdır.

Muayyen bir endüstri branşında çalışan bir işçinin istihdam ve çalışmasında beklediği muayyen menfaatleri vardır. Aynı işyerinde bulunan diğer işçilerin de menfaati aynı olduğundan aralarında birliği meydana getirecek ana unsur vücut bulmuş demektir. Böyle bir menfaati korumak birleşme ve teşkilâtlanma ile başarılabilir açıkça anlaşılmış olur. İşçi menfaatinin ne olduğunu tayin etmek çok kolaydır. Her şeyden evvel işçinin işinde devamlı çalışabilmesi hem kendisi ve hem de ailesi bakımından zarurî bir teminatır. Kanunen veya mukavele ile tayin edilen ücretin tam olarak ödenmesi, fazla çalıştırılmaması, çalıştığı yerin sıhhi olması. Sendikanın muhafaza edebileceği belli başlı işçi menfaatleridir.

Patron ve idarelerin elinde ezilmemesi, cansız bir âlet gibi sağa sola atılmaması manevî menfaatler arasında yer alır.

Sigorta haklarından tam istifadeyi, meslek kurlarına devam cemiyet içinde olup biteni anlayacak kadar kültüre sahip olmağı, verilen haklardan tam istifade etmeği muhakkak ki, her işçi arzu eder. Mümkün olduğu kadar umumî görüşlerde kalsak dahi sendikaların koruyacağı menfaatleri ve yapacağı işleri saymakla bitiremeyiz. Hattâ bugün mevcut olmayan fakat yarın meydana çıkacak ihtiyaçlar da menfaat kategorisine dahil edilebilir. İşçi teşkilâtlarında karşıda sermayenin bulunduğu ve işçilerin bu sermaye karşısında kendilerini korumaları icap ettiği açıkça anlatılmaktadır.

Bütün işçiler ücretli olmaları ve aynı iş şartları dahilinde çalışmaları sebebiyle birbirlerine bağlıdır ve münferit bir işçinin başına gelen felâket - kaza veya işten atılma - her zaman diğerlerinin de başına gelebilir. Bütün

işçilere şamil şartların bulunması işçileri diğer sosyal sınıflardan ayırır ve onlara ayrı ve müstakil bir sosyal sınıf yani işçi sınıfı çehresi verir.

İşçilerin hususî karakterleri dertleri ve menfaatleri bulunan bir sınıf meydana getirdiklerini artık küçük çocuklar bile anlamışlardır. Bizde mevcut ve gözle görünen realiteler uzun senelece inkâr edildi, «sınıf» a korku ile bakıldı ve bu gibi mevzuları ele alanlar hapse atıldı.

Bir işçi sınıfının mevcudiyeti tanınmadığı içindirki lüzumlu teşkilât meydana gelmedi ve işçiler korunamadı ve endüstrimizde çalışma usulü ve randıman değişmedi. Köle gibi çalıştırılan ve en basit hakikatleri bile görmekten menedilen işçinin randımanları düşük olur. İşçi olduğunu ve bunu gururla söyleyemeyen kimse yaptığı işe zorla yapıyormuş nazariyle bakar, yani zaruret icabı çalışır ve ilk fırsatta işini bırakarak dışarda başka bir işe atılmakta tereddüt etmez. İşte sınıf düşüncesinin ve şuurunun bu gibi psikolojik ve faydalı tarafları da vardır.

Türk işçilerinin dünyanın her yerinde olduğu gibi bir sınıf teşkil ettiklerini bilmeleri ve müşterek menfaatlere sahip olduklarını müdrük bulunmaları zarurîdir.

İşçi sınıfının -mesleklerle göre-sözcüsü ve bir bakımdan temsilcisi olan sendikanın diğer müesseseler ve teşekküller nazarındaki mevkiî kendiliğinden meydana çıkar.

Sendikalar münferit veya federasyon halinde olsun yalnız işçi menfaatlerini temin ederler ve böylece gayelerine aykırı maksatla çalışan diğer teşekküllerin âleti olmaktan muhakkak çekinmelidirler.

İşçi sendikalarını en fazla gayelerinden alkoyan ve şaşırtan teşekküller siyasî partilerdir. Umumiyetle muhalefette bulunan siyasî partiler sendikaların bitaraflığını müdafaa ederler fakat iktidara geçince bitaraflığa za-

Zam almıyan işçilerin durumu

Tavşanlı (Özel) — Garp linyitleri işletmesi müessesesinde çalışan ve yevmiyeleri 350 kuruştan yukarı olan işçiler zam almak ve terfi etmek için imtihana tâbi tutulmaktadır. Fakat sorulan sualler çok ağır ve nazari olduğundan fevkalâde ameli bilgiye sahip olan işçiler dahi zam ve terfi hakkını kaybetmektedir. Bu yüzden yüksek yevmiyeli işçilerin hemen ekseriyeti mağdur olmaktadır.

Durumun düzenlenmesi için müessesese müdürü, ve ilgililerin alakasını çekeriz. (Y. Ç.).

ren hürmet eder görünerek hakikati halde kendi elemanlarını sendika içine sokmağa gayret ederler.

Fransız sendikaları 1906 da Amiens kongresinde siyasî partilerle işbirliği yapmamağa ve müstakil hareket etmeğe karar verdikten sonradır ki büyük gelişmeler gösterebilmişlerdir.

Daha sonraları durum tekrar değişmiştir.

Sendikamızın bu oluş safhasında siyasî partilerle ne doğrudan doğruya ve ne de dolayısıyla alakaları bulunmamaları son derece ehemmiyetlidir.

Gerçi muayyen bir siyasî fikre sahip olan bir sendikacının sendika dahilinde o fikre karşı cephe alması biraz mantıksızlık olsa da imkânsız değildir, çünkü bilgili ve şuur yerinde olan bir işçinin yürüyeceği yegâne yol kendi sınıfına ve arkadaşlarına faydalı olan yoldur. Bu vaziyette bir işçinin ilk düşüncesi arkadaşlarıdır ve ondan sonra siyasî görüşüdür. Çünkü işçi sınıfının menfaati demek bizzat kendi menfaati demektir.

Tesanüt ve fedakârlık hislerinden mahrum bir işçi sınıfı hiç bir zaman yükselememiş ve daima ezilip kalmıştır. Tarihin bize öğrettiği bu hakikat bütün kuvvetini halâ muhafaza etmektedir. Tarihten ders almak ise daima faydalı neticeler vermiştir.

Gelecek yıllarda burada çok umumî geçtiğimiz mevzuları teker teker ele alıp üzerlerinde daha fazla duracağız.

Çok mühim bir eser: Sendika Hakkında Umumî Bilgiler

Yazan: Kemal KARPAT

Bu mühim eserde şu meselelere temas edilmiş ve şu konular sade bir dille aydınlatılmıştır:

1 — Umum sendika meseleleri: Sendika kelimesinin ifade ettiği manâ — Sendikanın tarifi — Sendikanın tarihçesi — Modern sendikaların doğuşu ve sebepleri, 2 — Sendikanın mahiyeti: Cemiyet ve sendika — Sendika ve korporasyonlar — Korporatif devlet görüşleri. 3 — Sendika neveleri: Sinaî dikaları — Muhtelif sendikalar Sarı sendikalar — Memur sendikaları — Liberal sendikalar — İdari sendikalar, 4 — Sendikanın gayeleri. Bu gayelere ulaşma imkânları — Grev — Boykotaj — İndex koymak — Label

koymak — Malî vasıtalar. 5 — Sendika doktrinleri: İhtilâfçı sendikalizm — İnkılâpçı sendikalizm — Realist sendikalizm — Hıristiyan sendikalizmi. 6 — Muhtelif memleketlerde sendikaların durumu: Fransız sendikaları — İngiliz sendikaları — İtalyan sendikaları — Alman sendika tarihi — Amerikan sendikaları — Diğer memleketler sendikaları. 7 — Uluslararası sendika teşekkülleri. 8 — Türkiyede sendikacılık.

Bütün işçilerin, bütün sendika üyelerinin öğrenmesi gereken esaslı sendika kültürünü bu eserde bulacaksınız.

Gelecek sayıdan itibaren neşrediyoruz!

Gelecek sayıda başlıyoruz

Muamele Vergisi karşısında çarpışan maddî menfaatlar

Devlet hazinesinin sırtından geçinmek üzere kurulmuş müesseselerin varlığı söyleniyor

Muamle vergisi kanunu tadil edilecektir. Hükümetin hazırladığı tadil tasarısı bugünlerde Büyük Millet Meclisine gönderilecektir. Ancak muamele vergisi karşısında durumlarının hususiyetine göre iki ana fikir çarpışmaktadır.

«İstanbul mahdut sorumlu motörlü küçük sanat dokumacıları kooperatifi» bir broşür yayınlamıştır. Bu broşürde küçük sanat dokumacılığının geçirmekte olduğu istihale belirtilmekte, küçük sanat dokumacılığının bugünkü durumu anlatılmakta, ve küçük sanat muaflığı üzerinde durulmaktadır. Bu arada piyasada hak sız rekabet yaratıldığı hakkında fabrikatörlerce ileri sürülen iddialar cevaplandırılmakta ve vergi kaçakçılığı iddiası reddedilmektedir. Bunlardan başka fabrikaların parçalandığı iddiası da, sanayiye büyümemesi mütalâası da cevaplandırılmaktadır. Bütün bunların izahından sonra «yeni muamele vergisi kanununun nasıl olması» lâzım geldiği belirtilmektedir.

Kooperatifçiler durumu şöyle izah etmektedirler:

«Kooperatif olarak, yetkili makamlarla yaptığımız bütün temaslarda küçük sanat erbabının korunmasının zarurî olduğu hakkında ümit verici sözler işittik. Meselâ 951 senesinde Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının Ankara'da topladığı kooperatifler kongresine katılan sayın milletvekillerimizden, Halûk Şaman (Bursa), Fethi Çelikbaş (Burdur), Tahsin Talu (İsparta), Rafet Tavashoğlu (Denizli), Mustafa Gülcügil (Denizli), Muzaffer Kurbanoğlu (Manisa), Mithat San (Bursa), Zeki Akçalı (Seyhan), davamızı yakinen benimseyerek himayemiz için çalışacaklarını vaad buyurdular. Bizler de milletvekillerimiz ve hükümetimize güveniyoruz.

Birçok defalar yetkili makamlar, bizden nasıl bir himaye istediğimizi sordular, Bugün takdim ettiğimiz bu muhtıra ile sayın milletvekillerimizin kıymetli nazarlarına küçük sanat erbabı olarak muhtaç bulunduğumuz himaye yollarını arz ediyoruz.

Maliye Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlıklardan geçmiş bulunan yeni Muamele Vergisi Kanunu tasarısı bir işçi ve bir çirak ile yardımcı olarak yarım beygirlik bir kuvveyi muharrike kullanan ve artizan denilen bir zümreyi Muamele Vergisinden muaf tutarak bütün küçük sanatları büyük sanayi ile aynı nisbette muamele vergisi ödemeye mecbur kılmaktadır. Mensucat iş kolunda bu nisbet yüzde onbeş (% 15) olarak kabul edilmiştir. Yeni tasarı kanunlaşığı takdirde küçük sanat erbabı, büyük sanayiden metre başına 60 kuruş fazla muamele vergisi ödeyecek ve kumaşın bir metresi 40 kuruş daha fazlaya malolacaktır.

Bu durum karşısında küçük sanat erbabının çalışmasına maddeten imkân kalmıyacağı aşikârdır.

Büyük fabrikatörlerin üyesi bulunduğu «Mensucat sanayii iş verenler sendikası»nın görüşü ise tamamen başkadır. Bu sendika mensuplarına «Bu türedi atölye sanayii» mensuplarının «Maskelerinin aşağı alınması zamanı gelmiş ve hattâ geçmiştir.» Fabrikatörlerin görüşü şudur:

«Şimdi vaziyet bambaşka bir şekil almıştır. Gerek Ekonomi Bakanlığı erkânı gerek Maliye Bakanlığı erkânı memlekette mevcut hakiki atölye sanayii ile vergi vermemesi esasına müstenit bir türedi atölye sanayiinin tetkikini ve tarifini

Yeni tasarının küçük san'at erbabının çalışma imkânını kaldıracağı da ileri sürüyor

yapmışlar, ve davayı kökünden kavramışlardır. Bundan sonra kuvveyi muharrike kullanan her müesseseye Muamele vergisi vermeye mükellef olacaktır. Gelir Vergisi Kanununda ağır cezai müeyyideler konularak vergi vermemek imkânları nasıl kapatılmış ise, pek haklı olarak Muamele Vergisi Kanununda da açık kapılar kapatılarak vergi vermeme esasına müstenit her türlü sanai faaliyetini idrari faaliyet etmesine veya yeniden kurulması imkân verilmeyecektir.

Zaten Muamele Vergisinde açık kapı bırakılmaya devam edildiği takdirde, Gelir Vergisi kanununda ağır müeyyideler koyup vergi kaçakçılığını önlemeye çalışmak beyhude olacaktır.

Sanayi müesseseleri iyi ve ucuz mal imal etmek için kuruldu. Fabrikaların imalatı, müşteri bulunduğu ve rağbet gördüğü takdirde, Fabrikalar yaşama ve bu suretle tedricen genişleme imkânını bulabilirler. Münhasıran vergi vermemek, ve kazancını yalnız vermediği bu vergi farklarına istinat ettirmek için kurulmuş ve organize edilmiş olan küçük sanayi faaliyeti ise, hiçbir zaman memleket için faydalı olarak kabul edilemez.

Bütün dünya devletlerinde ufak

olsun, büyük olsun her sanai teşekkülün, muamele vergisini verdiği göz önünde tutulursa, memleketimizde de her sanai faaliyetin muamele vergisine tâbi tutulması pek doğru ve adilâne bir hadise olacaktır. Halen, Devlet büyük ihtiyaçlar karşısında bulunmaktadır. Muamele Vergisinin teşmili, milyonlar temin ederek Devlet bütçesinde büyük ferahlıklar tevhit edeceğine şüphe yoktur.

Memleketimizde sanai müesseseleri kurmak isteyen vatandaşlar için meydan serbesttir. Kendisine güveni olan varın teşebbüse geçsin. Fakat devlet hazinesinin sırtından geçinmek üzere sanai müessesesi kurmak ve idame ettirmek isteyenler, bilsinler ki, bundan böyle Devlet hazinesi zararına para kazanmak mümkün olmayacaktır. Bu gün Devlet öyle unutulmuş ve açık kalmış bir kapıyı kapamakta, hem kendisi için hem de memlekette sanayi inkişafı ve büyümesi için yerden göğe kadar haklıdır.

Bize göre; hükümete düşen vazife ne birkaç fabrikatörün milyonlarını arttırmak, ne de üç beş dokumacının gayri tabii atölyelerde çalıştırdığı işçilerin sırtından bol miktar da kâr sağlamasını temin etmektir. Bizce, hükümet Türk işçisinin hakkı olan ücreti elde etmesini ve muhtaç olduğu sıhhi iş yerlerinde çalışma hürriyetini mümkün kılmalarını garanti edecek bir kanun çıkarmalıdır. Zira muamele vergisi davası; aynı zamanda Türk işçisini de birinci derecede alâkadar eder.

Çalışma Bakanlığı bu yıl da tatmin edici işler yapamıyacak

(1 inci sayfadaki devam) Çalışma Bakanlığı bütçesi olarak devlet dairelerinin en az masraflı Bakanlığı olarak bırakılmak istenmektedir.

Bu durum karşısında söylenecek tek cümle şudur:

«Çok hazin!»

Tâ 1917 de Britanya hükümeti tarafından teşkil edilen bir komisyon bir Çalışma Bakanlığının modern ve sanai bir cemiyette yapmağa mecbur olduğu işleri izah ederken şu noktaları belirtmiştir:

1 — Ücretler, uzlaştırma ve tahkim, çalışma müddetleri, işçi sağlığı, iş emniyeti, gençlere ve kadınlara dair hususî hükümler bakımından çalışma şartlarının tesbiti ve düzenlenmesi,

2 — Devletin işveren teşekkülleri ve işçi sendikaları ile bunların çalışma şartları ile ilgili vazifelerinde onlarla işbirliği yapması.

3 — İşsizlik sigortası ile İş ve İşçi Bulma Kurumunun idaresi,

4 — Çeşitli iş kolları için asgari ücret tesbiti kurulları teşkilini sağlayan kanunların yürütülmesi, bu kanunlarla kurulmuş bulunan muhtelif kurulların kontrolü,

5 — Devlet tarafından işsizlere müteallik olmak üzere vaziedilmiş bulunan bütün hükümlerin doğru ve doğruya veya mahallî makamlar tarafından tatbiki,

6 — Terhis olunan askerlerin işe yerleştirilmesi,

7 — İşsizliğin önlenmesi için ilgili makamlara işlerin ve mukavelelerin öne alınması veya tehir edilmesi hususunda fikir ve mütalâalarda bulunması.

NETİCEYİ ŞİMDİDEN BİLDİRELİM:

Bu yedi maddeyi okuduktan son

ra bütçe tasarısındaki ödeneğin lâşey mesabesinde olduğu kendiliğinden anlaşılır.

Kendiliğinden anlaşılınca da kadro imkânsızlığı yüzünden halledilmeyen şu şikâyetler ve şu dilekler devam eder, gider:

1 — Bölge Müdürlüğü şikâyetleri cevaplandırmakta geciktirir,

2 — İş müfettişlerinin teftişi zamanında yapılmaz,

3 — Askâgî ücret komisyonları ve murakipleri bütün yurtda faaliyete geçemez,

4 — Bir işçi çalıştıran işyerleri iş kanunu kapsamına alınmaz.

5 — İşsizlik sigortası ihdas edilemez.

6 — İş emniyeti ve benzeri hususlarıda cezri tedbirler alınmaz.

7 — Sendikalar çoğalmakta, işçiler mevzuatı daha iyi öğrenmekte, bu bakımdan haklarını arama işinde eskisinden çok fazla çalışmaktadırlar. Buna karşılık Bakanlık inkisaf göstereceğine, iş yapamıyacak durumda kalmaya mahkûm bulunmaktadır. Zira her işin başı paradır. Para da Bakanlıkta pek azdır.

Teşekkür

Millî Eğitim Matbaası yaşı işçilerinden yedi arkadaşta kıdemlerine göre tazminatları verilmiş, matbaa ile alâkaları kesilmiştir. Bu arkadaşlar tarafından matbaa idaresine teşekkür edilmektedir.

Ayvansaray Un Fabrikası

(1 inci sayfadaki devam) olmadığından, Ayvansaray Un fabrikası işçilerinin hastalıkları halinde on günlük yevmiyelerinin işveren tarafından verileceğine dair mezkûr yönetmeliğin altıncı maddesinde yer almış bulunduğu anlaşılacak hükümlerin de kaldırılmaması icap etmektedir.

Hasta işçilere on günlük yevmiyelerinin tediyesi Ayvansaray Un fabrikası iş şartlarından olduğu cihetle mer'î olan bu şartın değiştirilebilme-

İş Müfettişlerinin hatalı teftişleri devam ediyor

(1 inci sayfadaki devam)

«İşyerlerini gezen müfettişlerinin - nedendir bilinemez - bu teftişleri sırasında yanlarına işvereni veya vekilini aldıkları halde, teftişlerinin gayecini teşkil eden ve şikâyet unsuru olmaları hasebilen varlıklarına yüzde yüz lüzum hissedilme-

Fırıncılar her ay

(1 inci sayfadaki devam)

rak işçilerin menfaatlerini korumağa devam ettiklerini belirtmiştir.

Abdullah Özyayın bir arkadaşımıza ezcümle şunları söylemiştir:

«7 Aralıkta derneğimiz merkezinde bölge çalışma müdürü, belediye iktisat müdürü, belediye müstahdem şefi ve derneğimiz avukatı ile mümessil işçiler hazır bulundu. Fırıncılarda 8 saatlik mesainin tatbikini istedik. Müfettişlerin iş veren yanında işçileri sorguya çekmemesi lüzumunu belirttik. Bu arada derneğimiz mümessillerinin teftiş esnasında hazır bulunmalarını istedik. Buna muvafakat edildi.»

Dernek başkanı Abdullah Özyayın 8 saatlik mesai meselesi üzerinde ısrarla durmuş ve bilhassa şunları belirtmiştir:

«Bir çuvalın ücreti imaliyesi olarak 332 kuruş tayin edilmiştir. Böylece 18 çuvalın işlenmesi için işçilik ücreti olarak 16 işçiye 59 lira 16 kuruş düşmektedir. Fakat fırıncılar bu parayı 16 işçiye ancak 35 çuval yahut 40 çuval un işletirlerse ödüyorlar.»

Şehirde günde 5000 çuval un imâl edildiğine göre böylece günde işçilerin hak ettiği 11 bin lira fırıncılarda kalıyor. Bu para ayda 180 bin lirayı tutuyor.»

İşçi federasyonları

(1 inci sayfadaki devam)

ri de Muammer Özerkan'dır. Federasyon merkezi İstanbul'dur.

Bu federasyon ana tüzüğü 21 Aralıkta vilâyete verilecektir. Böylece yeni yıla üç işçi federasyonu ile girilmiş olacaktır. İlk federasyon, malûm olduğu üzere Toleyistir.

Bu federasyonları diğer iş kollarındaki sendikaların kuracağı federasyonların takip edeceği ve böylece mesleki federasyonlar yolile Türkiye iş konfederasyonunun kurulacağı anlaşılmaktadır.

Bu arada mahallî sendikalar birliklerinin durumu dikkati çekmiştir. Bazı işçiler birliklerin de birleşerek bir konfederasyon kurmasını ileri sürmektedirler. Bazıları ise mahallî birliklerin kendi kendilerini feshetmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Fakat, sendikaların teşkilâtı hakkında fikir ve mütalâa beyan edecek yetkiye sahip olanların kanaatine göre; birliklerin feshedilmesi doğru değildir. Birliklerin ileride konfederasyonla işbirliği yapıp kararlar vermesinin daha faydalı olacağı muhakkaktır.

Teşekkür

Millî Eğitim Matbaası yaşı işçilerinden yedi arkadaşta kıdemlerine göre tazminatları verilmiş, matbaa ile alâkaları kesilmiştir. Bu arkadaşlar tarafından matbaa idaresine teşekkür edilmektedir.

Keyfiyetin iş yerine buna göre tefhimini ve bu bakımdan şimdiye kadar ödenmemiş işçi ücretlerinin ödettilmesini ve bu vecibe yerine getirilmediği takdirde gerekli kanunî kovuşturmanın icrası ile sonucunu bildirilmesini rica ederim.»

İşçiler, Bölge Çalışma Müdürlüğü'nün faaliyetini beklemektedirler.

si gereken işçi mümessillerini almamakta, işin daha garibi, şikâyet edenin şikâyetindeki esbabı mucibeyi, şikâyet edilenin -yani işverenin- yanında anlamak istemektendirler. Tabii, bu tuhaf, akli selimin bir türlü kabul edemeyeceği hal karşısında kalan işçiler, söyleyecek bir yığın haksızlıklarla dolu oldukları halde lâl olmakta ve bütün sorunlara karşılık: «hiçbir şikâyetimiz yok efendim, mes'uduz efendim.» diye cevap vermek durumunda kalmaktadırlar.

Çalışma Bakanlığının kuruluşundaki gaye, memlekette çalışan insanların yaşayabilmelerini sağlamak ve onları kanunların himayesi altına almak demek olduğuna göre, bu konudaki bariz haksızlıkları önleyebilmek, ancak çalışan insanların şikâyet konusu olan derterini, onların psikolojik durumların igozünü bulundurarak öğrenmeğe çalışmakla mümkün olur kanaatindeyiz. Binaenaleyh, bundan böyle, çok kereler yapıldığı gibi değil, bir işvereni teftişe gelen müfettişlerinin birliğinde işçilerin şikâyetlerini ve onlara sorulacak herhangi bir şikâyet mevzuunun işverenin yanında sorulmamasını bilhassa rica ederiz.»

Sigortalar ve faydaları

(2 nci sayfadaki devam)

mı? Geçici maddeden faydalanacak bir kısım 35 lik işçiler ise on beş yıl bir senedir işçilik hayatında çalışmış olurlarken 60 yaşına kadar çalışırlarsa 40 sene işçilik hayatında bulunmuş olurlar ki keza %5 kişi bulunacağı işçi gözü ile tahmin etmek teyiz, çünkü her sınıf işçilerimiz sıhhi sebepler dolayısıyla tam mânasıyla korunamamaktayız.

İşçilerin bu gibi felâketli durumları karşısında yeni çıkacak iş kanununda Demokrat hükümetinin adanetli kararları ile düzeltileceğini ve bütün Türk işçisinin üzüntülerine son verileceğini ümit etmekteyiz.

Türkiye Demirişçileri Sendikası Başkanı
Mahmut Bozkurt

Darılmaca yok

(1 inci sayfadaki devam)

Herhalde bu da bir iktisat kanununu. Fiatlar yükselirken ücretler kâzık kakar.

İstihlâk yüzde üç yüz artmışa gelinece; demek refah seviyemiz arttı ki içkiye ve sigaraya saldıyoruz. Biz böyleyizdir biraz bitimiz kalandı mı başlarız hovardalığa. İçmeyiverelim. İçmesek Tekel batacak, içsek biz. Yârdan mı, serden mi?..

Bu zamlar Tekele kırk beş milyon sağlıyacakmış. Hafta tatili ve sigortalar dört milyon tutuyormuş. Demek ki günahın onda biri bizim, ya onda dokuzu?

Tekelden mi vazgeçelim, sosyal adaletten mi? Biz geçsek görüyoruz ki Tekel bizden geçmez. Hak için kurban, küp için pastırma. Bir şey değil yol olmasından korkulur. Ya şeker, un, yağ ve etler de sosyal adalete sınırlarsa...

Paşabahçe işçileri hırsız değildir

Paşabahçe İspirto fabrikası işçileri sendikasıdan aşağıdaki mektubu aldı:

26/11/951 günü Yeni Sabah gazetesinin 2 nci sayfa, 4 üncü sütununda (Paşabahçe Rakı fabrikasındaki hırsızlık) başlığı ile fabrikamız işçileri tarafından 600 adet yarım ve 150 adet kiloluk rakıların kömür kamyonlarıyla fabrikadan çıkarılarak yakalandıkları yazılmaktadır.

Fabrikamız işçileri tarafından hiç bir hırsızlık habisesi olamayacağından esasen adı geçen işçilerin fabrikamızda kayıtlarına rastlanılmadığını ve hakikatle alâkası bulunmayan bu havadisın doğru olmadığını bildirmenizi rica ederiz.

— II —

Koza mağazasını tasvir babındadır

İflâhsızın Yusuf'un çalıştığı koza mağazası, fabrikanın gün batımında ve yanyana on altı taneden sekiz numaralıydı.

Çukurova'nın bereketli topraklarında, atla bir baştan bir başa satlerce gidildiği halde çok defa ucu bucağı bulunmayan tarlalar dolusu pamuk kozaları bütün bir mevsim çift lâstikli kamyonlar yahut İne-göl tekerlekli veya devalerle bu mağazalara taşınır. Çukurova köylerini şehre bağlayan tozlu yollar-da kamyon, araba, deve dizilerinden geçilmez. Değdiği yeri yakan güneşin altında tarlalar dolusu insanlar didinir, terler, yorulur. Bazan deli bir sağnağın altında iliklerine kadar ıslanıp, ertesi gün doğan güneşle kuruyan insanlar, karıncalar gibi kaynaşırlar.

Gece de aynı kaynaşma ve pırl pırl ayın altında kamyonlar, arabalar, deve dizileri...

Mağza hamam gibiydi. Ellerinde demir yabalarla kozalara girişen on bir irgadin ağzları burunları kirli paçavralarla sarılıydı. Mağzanın yüksek tavanından incecik bir kor donla sarkan ampulün hafif sarı ışığında on bir insan arada toz bulutları içinde kayboluyorlar, kozalar kuru haşırtilarla devrildikçe sanki dağdan parçalar kopuyor, yahut bir duvar yıkılıyordu.

Koza mağazaları çirçir dairesine epeyce uzaktı. İrgatbaşı buraları sık sık kontrol edemediğinden, Halo Cafer'i on bir kirli kozacıya baş tayin etmişti. Halo Cafer asıl patoz ırgatıydı. Bilekli, kaba bıyıklı bir bir esrarkeş Vur elli olduğundan, arkadaşları ondan çekinirlerdi... Bir ara Yusuf'a:

«Ulo Yusuf dedi, hele get dur ka-pıda da birer cuvara doluyak!»

Yusuf mağaza kapısına çıktı. Ağzını burnunu sıkı sıkıya sardığı paçavrayı indirdi. Buz gibi bir gece vardı. Fabrikanın fışılmalı iniltisi geliyordu.

Yusuf çömeldi. Sırtını mağazanın taş duvarına dayadı. Dizleri, sırtı, baldırları dövülmüş gibi sızlıyordu. Gözlerini yumruklarıyla ovaladı.

Böylece zaman geçti. Gelen giden yoktu. İçerden Halo Cafer'in kalın sesi geliyordu. Sonra Kürt Reşit hafiften bir şarkı tutturdu. Yusuf gülerken içeri baktı. Yarı karanlık mağazada elden ele dolaşan çifte kâğıtlı'nın ateşi yanıp sö-nüyordu.

Bu sırada Yusuf ayak sesleri işiti. Kulak verdi. Ta karşıdan, bir de kovilli iterek gelenleri seçerek, içeriye haber verdi. Derhal iş başladı. Yusuf da paçavrayla ağzını burnunu sarıp yabasını aldı. Demir yabaları kozaların sert duvarına saplanıp koparıyor, kalkan toz, duman sıcak mağazayı kaplıyor, dakikalarca gözgözü görmüyor, ampulün sarı ışığı körleniyordu.

Bu da Sulu koza daresi

Köse Hasan Sulu kozaya verilmişti...

İslattığı kozaları kalın borusundan gümbürtüyle ve kurşun gibi atan sulama makinası, çirçirlerle Pehlivan Ali'nin çalıştığı yerin arasındaydı. İçlerinde Köse Hasan'ın da bulunduğu, üstleri başları sırlıklam on üç sulu kozacı, sulama makinasında ıslanmış pamuk kozalarını çinko arkalıklariyle geri mağazalara taşıyorlar, arkalıklarından sızan buz gibi su, iliklerine işliyerek donduruyordu.

Elinde demir bir tirmik bulunan yaşlı bir işçinin sırayla doldurduğu arkalıkların sahipleri koşar adım gidip yüklerini boşalttıktan sonra geri geliyor, sıraya giriyorlardı. Bu iş on iki saat biteviye tekrarlanmaktan ibaret basit bir hamallık gibi gözüküyordu ama, cam yerine ıslak çuvalar geçirilmiş pencere-lerden vuran ayaz, atölyeyi buz do-labına çeviriyordu, ille sulu kozacı işçiler, titreyiyorlardı.

Cenesine doğru sıklaşan, boz kıl-

Büyük Hikâye

Bereketli Topraklar

Üzerinde Yaşıyoruz...

Tefrika No. 3

TÜSTAV
ARŞİV
BELGESİ

Yazan: Rüşti CEYHAN

lı kupkuru yüzüyle Köse Hasan'ın tekmi kolları dikilmişti. Avuçlarını birbirine sürüyor, hohluyor, kol tuk altlarına sokuyor, ne yapsa nâfile, içinden, içinin ta derinlerinden sarsılıyordu.

«Abarruuuuuh, dedi, abarruh...»
Ötekiler gibi tepindi, çinko arkalığının kenarına ilişti, kalktı. Sırası gelmişti. Dolu arkalığını «Yallah» diye sırtlayıp, arka mağazalara koşaradam gitti.

Pehlivan Ali iş başında
İrgatbaşı, güçlü kuvvetli gördüğü Pehlivan Ali'yi kırma makinasına vermişti. Kuvvetli bir volanın sertçe çevirdiği kırma makinası pamuk kozalarının kabuklarını kırıyor, kırık kabukların temizlenmesi için de tohumlu pamuğu Şiflemelerden geçmesi gerekiyordu.

Şifleme'ler, Kırma makinasının karşısında, yanyana iki taneydi. Yanık tahtalı tavanından toz salımları sarkarken odanın makina şakırtısı yüklü havasında pamuk tozlar uçuşuyur, duvarlar, dâşeme tahtaları, işçiler, eli yüzü karalı yağcılar sarsılıyorlardı.

Pehlivan Ali Kırma makinasının ağzında dikiliyordu. Bir başka kışımındaki sulama makinasından ge-çiç ıslatıldıktan sonra, tavını alması için arka mağazalarda bir müddet bekletilen kozalar, dokuz kişilik bir işçi kadrosu tarafından çuvalarla ve sırta taşınarak Pehlivan Ali'nin yanına çıkarılıyordu. Ali kuvvetli elleriyle kavradığı çuvalı makinanın ağzından içeriye, kalın lâma demirlerinin dakikada bin beş yüz devir yapan fırtınasına boşaltıyor, bu fırtınada parçalanmış kozalar, makinanın önünde savrulup birikiyor, Şiflemeciler bunları Şiflemelerden geçip kırık kabuğundan temizlenen çekirdekli pamuğaysa Kütlü deniyordu.

Kütlücüler, büyük örme sepetleriyle bunları Çirçir makinalarına götürüp, makinaların arkalıklarındaki tahta sandıklara boşaltıyorlardı. Bitişik salonda, karşılıklı iki sırada, on sekizden otuz altı tane olan makinalardan her birinin üstünde ya ihtiyar bir kadın, yahut genç bir kız veya çocuk oturuyor, elindeki değneği makinasının önünde dönen ve avuç avuç attığı kütlüyü yutan silindirler arasında sağa sola kullanarak, makinanın iyice yemesine yardım ediyordu.

Makinaların altlarında, daha alttaki karanlık mağazalara dört köşe dört köşe açılan genişçe birer de-lik vardı. Çiğit denilen tohum, pamuğundan ayrıldıktan bu delikten aşağıya dökülüp birikiyordu.

Pamukçu denen küçük küçük öğlanların oyun oynar gibi taşıdıkları pamuk, makinaların önlerinde, içyağı kadar beyaz ve hafif yığınlar teşkil ediyordu.

Pehlivan Ali ilk önceleri işini a-

lıyla yanaşıyor, biri çekilmeden öteki, sonra bir başkası...

Kantere batmış Yuvarlak çene-li yüzü yanıyordu. İçliği bacaklarına yapışan kıl donu su gibiydi. İlle kötü kötü gidışen kull göğsü. Kaşınca çuvalıyla dayanmış kırmacı huysuzlanıyor, söğüp sayıyordu.

Sonraları, gidışme geçti, boğazın daki gıcık hafifledi. Elleri işlerken gözleri etrafta gezinmeğe, çapraz düşen kapıdan dışarlara, dışardaki salonda sıra sıra makinalarının üzerlerinde sarsıla sarsıla işleyen kadın veya kız işçilerin beyaz başörtülerle sarılı yüzleri, yahut sırtları ile meşgul olabilecek hale geldi.

ÜÇ ARKADAŞ ÇALIŞIYOR

Sabahın altısında, Çirçir ustasından emir alan İrgatbaşı, fırıldaklı düdüğünü kuvvetle öttürdü, atelye istop etti. Çirçirler'dakiler makinelere indiler. Şifleme, Kırma ve Sulukoza'nın bütün işçileri, terli, yorgun yahut sırlıklam-dılar. Süpürgeci kızlar da süpürgelerini birer yana bırakmışlardı. Herkes karnını doyurmak için biraz köşeye çekildi. Kadınlarla kızlar büyük mengineenin önüne toplastılar. Çıknar açıldı, bir arı kovanının uğultusunu hatırlatarak, yiyecekler serildi: Ekmek, peynir, tahin helvası, kara zeytin, kuru sovan, yahut yağ donmuş mercimek çorbası, bulgur pilâvi, duru suda kaynamış nohut... İştahlı ağız şapırlarıyla yeniyor, gülünüyor, a-rada kahkahalar yükseliyordu. Kırmacı ırgatlardan bázılarıyla, yemeği filân düşünmeden, aptesanelerin oraya koşmuşlar, cigaraları yakmışlardı.

Üç arkadaş da arka mağazaların birinde, çarşı somunuyla kara zeytine bğadaş kurdular. Pehlivan Ali'nin gözleri yanıyordu, hâlâ ılık ılık terliyordu. Oysa ki, dondurucu bir soğuk vardı.

Kaba avucuyla kaşlarının terini silerken:

«Ooof anam of! dedi, iler du-lar yerim kalmadı vallaha...»

Köse Hasan ıslak caketiyile sırl-

İŞÇİ HAKKI

Haftalık Siyasi
Müstakil Gazete
Gönderilen yazılar geri
verilmez.

Yıllık aboneli 520 kuruş
Altı aylık 260 »

İlan Tarifesi

Başlık 20.00 lira
Resmî ilanların bir
santimi: 2.00 »
Kongre ilanları 7.50 »

Doğum, nişan, düğün ve
ölüm ilanlarından hiç bir ücret alınmaz.

Basıldığı yer:
Şaka Matbaası

Teşekkür

Kanlıcalı okuyucularımızdan aldığımız mektuplarda Devlet Demiryolları idaresine 0,30 la 6,45 arası ilâve bir sefer ihdasından dolayı teşekkür edilmektedir. Gazetemiz namına da ayrıca teşekkür ederiz.

sıklam içliğini çıkarmıştı. Sarsıla sarsıla titriyordu.

«— Ulo Yusuf, dedi, donuyom vallaha, geberiyom lan! Bitevir so-vuğu var buranın be... Tekmil su-lar işledi iliklerime, cimçilik ol-dum din'im imanım...»

İflâhız Yusuf Köse Hasan'a bak-tı:

«— Aman deyim lan, aman de-yim ha! dedi, hasta musta olup molma başımıza...»

Pehlivan Ali'ye baktılar.

Yemek molası yarım saatli. İrgatbaşı'nın kuvvetli düdüğü gene duyuldu. Çirçir ustası mermer levhada şarteli itmişti, makinelere, du-

varları sarsarak çalışmaya başladı. Her seyde koşan, tozlu bir sarsıntı. Elinde sopasıyla İrgatbaşı, atelye-nin içinde dört dönüyor, geç kal-mış işçileri iş başına kovalıyor, so-pasıyla rasgele vuruyordu. Az son-ra atelye doludizgin çalışmaya baş-ladı. Çirçir'lar avuç avuç kütlü yi-yor, içyağı gibi bembeyaz, kucak kucak, hafif pamuk kusuyordu. En kabacası on iki yaşında pamuk-çu oğlanlar, paramparça üstbaşı ve yalın ayaklarıyla koşuyor, büyük mengineenin ordaki dört köşe deli-ğün önüne kucak kucak pamuk ta-şıyor, bu işi oyun oynar gibi yapı-yorlardı. Arada üçü, dördü pamuk-ların aralarına yuvarlanıyor, altal-ta, üstüste boğuşuyor, birbirlerini kovalıyorlardı. Bu boğuşma bāzan hayli uzun sürüyor, çirçir makine-lerinin önlerinde pamuklar biriki-yor, süpürgeci kızlar kızıyor, İrgat başı sövüp sayıyordu.

Süpürgeci kızlara gelince... On-lar, kara donları, yahut eski basma entarileri içinde, kalçaları yeni ye-ni şeklini almaya başlayan, nârin şeylerdi Şuraya burya dağılan pa-mukları uzun saplı süpürgeleriyle acele acele süpürüp, üçü dördü bir araya geliveriyor, yeni yetismekte olan kızların o her şeye şaşan, ma-rak dolu bahislerinde birine deli-yorlar, yahut küs oldukları arka-daşlarını çekestiriyor veya gıcır-lı sakızlarıyla, kimin daha çok çatla-tacağını sınıyorlardı.

(Devamı var)

Haydarpaşa Tesellüm işçileri Sendikası Ana Tüzüğü

(Geçen sayıdan devam)

Madde 15 — Yönetim kurulu ken-di üyeleri arasından bir başkan, bir başkan vekili, bir kâtip bir sayman ve bir veznedar seçer ve seçilen kimselerin adları, soy adları işleri ev ve iş yeri adresleri ile seçimden sonraki yedi gün içinde valiliğe ve çalışma müdürlüğüne bildirilir. Bu kimselere sıfatları gösterir birer hüviyet verilir.

YÖNETİM KURULUNUN ÇALIŞMA TARZI

Madde 16 — Yönetim kurulu en az on beş günde bir sendika idaresinde toplanarak gündemdeki konuları görüşüp karara bağlar. Sendika idarehanesinde resmi tatil günlerinden gayri her gün muayyen saatlerde yönetim kurulu üyelerinden en az bir kişi müraacaatları kabul etmek üzere hazır bulunur.

Madde 17 — Sendika büncesindeki ödenekleri tahsis olunan yerlerine sarf etmek ve sarfiyattan doğacak bütün sorumluluğu yönetim kurulu üyeleri olan 7 kişi arasında müştereken ve müteselsilen yüklenirler.

Madde 18 — DİSİPLİN HÜKÜMLERİ

Bu tüzük ile buna bağlı talimat-name hükümlerine riayet etmediğinden dolayı haklarında şikâyet vaki olan veya böyle hareketleri tesbit edilen üyelerin durumu yönetim kurulunda incelenir ve ken-disine nasihat veya ihtarda bulunulur. Fiillerinde direnen üyeler hakkında bir karar vermek üzere keyfiyet haysiyet divanına havale olunur. Haysiyet divanı toplanır üye divana celp olunup dinlenir ve icabında bilirkişilerin de reyine müraacaat olunarak son karara varılır. Bu kararı da dinlemeyen üyenin sendikadan çıkarılmasına haysiyet divanınca karar verilir. Çıkarma işleri yönetim kurulu tarafından icra olunur. Ve keyfiyet çanşma müdürlüğüne bildirilir.

Madde 19 — DEFTERLER

Yönetim kurulu tarafından aşağıdaki defterler tutulur.

- Aza defteri,
- aKrar defteri,
- Gelen ve giden evrak defterleri,
- Demirbaş defteri,
- Varidat ve sarfiyat defteri,
- Dip koçanlı makbuzlar

Madde 20 — VEZNE-DARIN GÖREVLERİ:

Veznedarın sendikaya ait tahsilâtı takip ile yüz liradan fazla parayı sendika namına önceden yönetim kurulunca kararlaştırılmış millî bankalardan birinde açılmış olan hesaba yatırır. Saymanla beraber gelir ve giderlerin muntazam defterlere kaydını takip ve temin eder. Bankadaki para başkan veya vekili, sayman ve veznedarın müşterek imzaları ile çekilir.

DENETİM KURULU

Madde 21 — Yönetim kurulu bütün muamelâtını ve tahsilât ve sarfiyatını bütçeye uygun yapıp yapılmadığını denetlemek üzere genel kurul tarafından her çalışma yılı için üç kişilik bir denetim kurulu ve iki yedek seçilir. Denetçiler her zaman dosyalar, defterler, müsbit evrak ve dip koçanları üzerinde incelemeler yapmak ve kassa mevcudunu sayman hakkını haizdirler.

HAYSİYET DİVANİ

Madde 22 — Sendika üyelerinin şahıslarına ve gerek kendi aralarında gerek üye ile sendika arasında ki karşılıklı münasebetlere dair bu tüzükte yazılı hükümlerin tatbikin de ve denetim kurulu ile yönetim kurulu arasında zuhur edecek ihtilâflarda bir danışma ve karar mercii olarak genel kurul tarafından her çalışma yılı içinde beş asil üç yedek üyeden mürekkep bir haysiyet divanı seçilir.

Madde 23 — SENDİKANIN KURUCULARI ŞUNLARDIR:

Cevdet Özerding: T.C. Tabiiyetinden Üsküdar 1322, Tesellüm uzman ameleli işçi baş mümessili. İkamet gâhi: Üsküdar Kazasker Ahmet efendi Mah. Salı sokak. No. 39

Halil Ural: T. C. Tabiiyetinden İstanbul 1322 Tesellüm marangoz işçi mümessili. İkametgâhi Göztepe Ortabahar cad. No. 28

Fahrettin Bükür T. C. tabiiyetinden İzmit 928 tesellümünde muvak kat amele işçi mümessili. İkametgâhi, Kadıköy Rasımpaşa mah. Uzun Hafız sok. No. 140

İşbu ana tüzük (23) madde olarak onanır.

H. Paşa Demiryolları Tesellüm İşçileri Sendikası namına
Fahrettin Bükür